משקין בית השלחין פרק ראשון מועד קטן ב.

משקין

[א]בית השלחין במועד [ב]ובשביעית בין ממעיין שיצא בתחילה בין ממעיין שלא יצא בתחילה [ג]אבל אין משקין לא ממי הגשמים ולא ממי הקילון [ד]ואין עושין [ה]עוגיות לגפנים ר' אלעזר בן עזריה אומר אין עושין את האמה בתחילה במועד ובשביעית וחכמים אומרים [ו]עושין את האמה בתחילה בשביעית [ז]ומתקנין את המקולקלות במועד [ח] [ט]ומתקנין את קלקולי המים שברשות הרבים וחוטטין אותן [י]ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות ואת [כ] מקוות המים ועושין כל צורכי הרבים [כא]ומציינין את הקברות [כב]ויוצאין אף על הבלאים: **גמ'** השתא יש לומר ממעיין שיצא בתחילה דאתי לאינפולי משקין ממעיין שלא יצא בתחילה דלא אתי לאינפולי מיבעיא אמרי אצטריך אי תנא מעיין שיצא בתחילה הוה אמינא הכא הוא דבית השלחין אין בית הבעל לא משום דאתי לאינפולי אבל מעיין שלא יצא בתחילה דלא אתי לאינפולי אימא אפילו בית הבעל נמי קא משמע לן לא שנא מעיין שיצא בתחילה ולא שנא מעיין שלא יצא בתחילה בית השלחין אין בית הבעל לא ומאי משמע דהאי בית השלחין לישנא דצחותא היא דכתיב [כג]ואתה עיף ויגע ומתרגמינן ואת משלהי ולאי ומאי משמע דהאי בית הבעל לישנא דמייתבותא היא דכתיב [כד]כי יבעל בחור בתולה ומתרגמינן ארי במה דמיתותב עולם עם בתולתא יתייתבון בגויך בנייך מאן תנא [כה]דפסידא אין הרווחה לא [כו]ואפילו במקום פסידא מיטרח נמי לא טרחינן אמר רב הונא ר' אליעזר בן יעקב היא דתנן [כז]רבי אליעזר בן יעקב אומר מושכין את המים מאילן לאילן ובלבד שלא ישקה את השדה כולה אימור דשמעת ליה לרבי אליעזר הרווחה דלא טירחא במקום פסידא מי שמעת ליה אלא אמר רב פפא הא מני רבי יהודה היא דתניא [כח]מעיין היוצא בתחילה משקין ממנו אפילו שדה בית הבעל דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר [כט]אין משקין אלא שדה בית השלחין שחרבה רבי אלעזר בן עזריה אומר לא כך ולא כך יתר על כן אמר רבי יהודה לא יפנה אדם אמת המים וישקה לגינתו ולחורבתו בחולו של מועד מאי חרבה אילימא חרבה ממש למה לי דמשקי לה [ל] אמר אביי שחרבה ממעיין זה ויצא לה מעיין אחר רבי אלעזר בן עזריה אומר לא כך ולא כך לא שנא חרב מעיינה ולא שנא לא חרב מעיינה מעיין שיצא בתחילה לא וממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי יהודה בית השלחין אין בית הבעל לא אלא מעיין שיצא בתחילה דלמא

משקין בית השלחין. שדה שהיא עומדת כהר וצריך להשקותה תמיד משקין אותה אפילו בחולו של מועד לפי שהוא לו הפסד גדול אם אינו משקה אותה ודבר של הפסד המירו חכמים לטורות כו בחולו של מועד כמו שאנו מוצאין במסכת מגיגה (דף יח.) דלכתיב (דברים טז) ששת ימים תאכל מצות ויום השביעי עצרת לה' אלהיך מה שביעי עצור בעשיית מלאכה אף ששה עצורים בעשיית מלאכה אי מה שביעי עצור בכל מלאכה אף ששה עצורין כל מלאכה תלמוד לומר השביעי שביעי עצור בכל מלאכה ואין ששה עצורין בכל מלאכה הא לא מקרן הכתוב אלא לחכמים לומר לך איזו מלאכה אסורה בחול המועד ואי זו מותרת ומלאכה שיש בה הפסד אם אינו עושה אותה כגון להשקות בית השלחין המירו חכמים: **וכשביעית.** מפרש בגמרא [ו]: **ממעיין שיצא בתחילה.** דעכשיו מתחיל לנטוע שעדיין לא המזיקה דרכה: **כין ממעיין שלא יצא בתחילה.** אלא מעיין נובע מזמן מרובה: **אבל לא ממי גשמים.** משום דאית ביה טירחא יתירא כדמפרש בגמרא [ז]: **גמ' דאתי לאינפולי.** הקרקע שסביבה דעדיין לא המזיקה דרכה: **משקין.** בחולו של מועד ולא חיישינן דלמא נפיל ואזיל וצרה טירחא יתירא: **מעיין שלא יצא בתחילה.** שכבר המזיק דרכו: **מיבעיא.** דמשקה ממנו בחולו של מועד: **כיפ כבעל.** שדה הוא בעמק ואינו צריך להשקותה ואין בה הפסד אם אין משקה אותה: **קא משמע לן.** מתניתין דתני כין ממעיין שלא יצא בתחילה: **כיפ השלחין אין כיפ כבעל.** אפילו ממעיין שלא יצא בתחילה לא: [ח]**נישלבי.** וה"א מתחלף בחי"ת: **מאן תנא.** דמתני' דפסידא שרי למיטרח בה בחומ"מ כגון בית השלחין: **הרווחה לא.** כגון דבית הבעל דאסור להשקותה מאחר שאין בה הפסד שאין צריך להשקותה אלא להרווחה דמילתא לשוויה אפלי תרפי: **אפילו במקום פסידא מיטרח לא טרחינן.** דקתני מתניתין אבל לא ממי גשמים כו' משום דאית ביה טירחא: **מושכין המים מאילן לאילן.** בחולו של מועד אם יש מים תחת אילן אחד עושין דרך קטן מאילן לאילן כדי שימשכו המים מאילן זה לאילן אחר: [ט] **לא ישקה את השדה כולה.** בבית הבעל קמיירי דהרווחה היא. אלמא דהרווחה דמילתא אסר ר' אליעזר: **אילימא חרבה ממש.** שנעשה בור ואמה לי למשקה להיות דהא אין לה תקנה לעולם: **שחרבה ממעיין זה ויצא לה מעיין אחר.** שחרב מעיינה שרגילה לשתות ממנו דכיון שרגילה לשתות אי לא משקה לה עכשיו אית ליה פסידא יתירא אפילו הכי לא שרי ר' יהודה אלא ממעיין שיצא לה דלאו טירחא הוא אבל מי גשמים ומי קילון דטירחא הוא לא שרי אפילו בית השלחין ועוד חזינן דקאמר רבי יהודה לא יפנה (י) אמת כו' אלמא דלא שרי ר' יהודה טירחא יתירא אלמא מתני' ר' יהודה היא דאמ"ע ל"ש חרב מעיינה ממעיין שיצא לה בתחילה ול"ש לא חרב תרוייהו אסר דלמא

משקין בית השלחין. שדה שהיא עומדת כהר וצריך להשקותה תמיד ואם אין משקין אותה תדיר נפסדת והלכך משקין אותה בחומ"מ ומשום פסידא שרו ליה רבנן כדאמרינן בפ' אין דורשין (מגיגה דף יח. ופס) תניא אידך ששת ימים תאכל מצות ויום השביעי עצרת לה' אלהיך מה שביעי עצור אף ששה עצורים אי מה שביעי עצור מכל מלאכה אף כל ששה עצורים מכל מלאכה תלמוד לומר השביעי ה"א יתירא השביעי עצור מכל מלאכה ואין ששה עצורים מכל מלאכה הא לא מקרן הכתוב אלא לחכמים ללמדך איזה יום אסור ואיזה יום מותר איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת:

וחוטטין אותה. שאם נתמלא הכור מותר לחטוטו להעמיקו שהעפר מיחזיק אבל לחופרה בתחילה שהקרקע קשה לא משום דאיכא טירחא יתירא:

ומציינין. דאיכא טירחא: **ויוצאין** על הבלאים. מצוה הוא לצאת כדאמרינן בגמ' ולא דמי להני אחריני דקתני ומתקנין דהאי חובה הוא כדמוכח בגמרא:

עיף ויגע. למה לומר כדכתיב [יא]הרויתי נפש עיפה (ירמיה לא):

מאן תנא פסידא אין. משום דאשכחן לקמן דרבי מאיר פליג עלה דמתני' והאי סתם מתניתין לא אתיא אליביה כשאר סתמי משום הכי קבעי הש"ס מאן תנא:

מושכין אמת המים בו'. שאם יש שם מים תחת אילן זה יכול למושכם במועד תחת אילן אחר משום דאילן כבית השלחין דמי וצריכין למים טפי והא דתנא מושכין ולא תנא משקין אורחא דמילתא קתני דבענין זה רגילין להשקות אילנות: **יתר** על כן אמר רבי יהודה. עוד היה מחמיר יותר אפילו בבית השלחין קא אסר להפנות משום דהוי טירחא יתירא:

לגינתו ולחורבתו. של בית השלחין גינה מקום שחרבו אילנותיו ותרשו וזרעו וגטעו ושמא הוא צריך למים יותר ולא זו אף זו קתני אי נמי מרב ניתו ועשאו גינה וצריכה מים תדיר יותר משאר בית השלחין ומשום דאיכא טירחא יתירא לא: אם

[א] מתני' פ"ז מהלכות יו"ט הלכה ב ופ"ח מהלכות שמטה הלכה ח [ב] סמג לאחרן עט ושעון דרכנן כ טופ"ע ח"ח סי' תקלו סעיף ח:
[ג] ב מתי' פ"ז מהלכות יו"ט שם טופ"ע שם סעיף ב:
[ד] ג מתי' פ"ח מהלכות יו"ט הלכה ג טופ"ע שם סעיף ה:
[ה] ד מתי' פ"ח מהלכות שמטה הלכה ט:
[ו] ה מתי' פ"ח מהלכות יו"ט הלכה ג טופ"ע שם סעיף ו:
[ז] ו מתי' שם פ"ז הלכה י טופ"ע שם סי' תקמד סעיף ב:
[ח] ז מתי' שם טופ"ע שם סעיף ג:
[ט] ח מתי' פ"ז מהלכות יו"ט הלכה יא:
[י] ט ר' מתי' שם הלכה ב טופ"ע שם סי' תקלו סעיף ג כ:
[כא] י מתי' שם טופ"ע שם סעיף ג:

רבינו חננאל

משקין בית השלחין במועד ובשביעית. בין ממעין שיצא בתחילה ובין ממעין כו'. ומקשינן השתא יש לומר ממעין שיצא בתחילה, דחיישינן דלמא אתי לאינפולי, ובני ליה אמרת משקין, ממעין שכבר יצא וניתקן ועמד מיבעיא. ופרקינן, איצטריך לאשמועינן דאפי' ממעין ישן דליכא חיששא דלמא נפיל ובני ליה, [אין] משקין אלא בית השלחין, שהן נטועין צמאין למים, מלשון שלהים, כדסתרגמי' והוא עיף, משלהי. אבל בית הבעל, שכבר גדל והשריש שרשים בקרקע, כמו בעל באשתי, כדכתיב והוליד והצמיחה. בין ממעין שיצא בתחילה ובין ממעין שלא יצא בתחילה אין משקין שדה הבעל. ואמרינן, מאן תנא דחייש לפסידא בבית השלחין כדי שלא יפסידו וייבשו והתיר להשקותם, ואפי' הכי לא התיר אלא דבר שאין בו טורח, אבל להשקות ממי גשמים וכיוצא בהן שיש טורח בהן לא התיר. אמר רב הונא ר' אליעזר בן יעקב היא, דתנן ר' אליעזר בן יעקב אומר מושכין מים מאילן לאילן אבל לא ישקה את כל השדה. ודתינן, אימור דשמעת לר' אליעזר דלא שרי, הרויחה, מדקתני לא ישקה את כל השדה, אבל שלא להטירת במקום שיש פסידא מי שמעת ליה. ובא רב פפא ואוקמה לר' יהודה, דתני אין משקין ממעין היוצא בתחילה אלא שדה בית השלחין שחרבה. ומקשינן אי חרבה למה לי השקאה, אילא מאי חרבה דקתני, חרב מעיינה ויצא לה מעין אחר בתחילה.

עין משפט נר מצוה

[א] א מתי' פ"ז מהלכות יו"ט הלכה ב ופ"ח מהלכות שמטה הלכה ח סמג לאחרן עט ושעון דרכנן כ טופ"ע ח"ח סי' תקלו סעיף ח:
[ב] ב מתי' פ"ז מהלכות יו"ט שם טופ"ע שם סעיף ב:
[ג] ג מתי' פ"ח מהלכות יו"ט הלכה ג טופ"ע שם סעיף ה:
[ד] ד מתי' פ"ח מהלכות שמטה הלכה ט:
[ה] ה מתי' פ"ח מהלכות יו"ט הלכה ג טופ"ע שם סעיף ו:
[ו] ו מתי' שם פ"ז הלכה י טופ"ע שם סי' תקמד סעיף ב:
[ז] ז מתי' שם טופ"ע שם סעיף ג:
[ח] ח מתי' פ"ז מהלכות יו"ט הלכה יא:
[ט] ט ר' מתי' שם הלכה ב טופ"ע שם סי' תקלו סעיף ג כ:
[י] כ מתי' שם טופ"ע שם סעיף ג:

מסורת הש"ס

[א] (עי' פרש"י לקמן ד: ד"ה עוגיות), [ב] (רא"ה פירש"י לקמן ה.), [ג] (בי' הענין כערך שלא ה דכתיב והוא עיף (בראשית כה) מרעותו והוא משלהי), [ד] לקמן ו:, [ה] (תוספתא פ"ח), [ו] (ב"ב.), [ז] (דף ד.), [ח] (ל"ל משלהי), [ט] (הגהות הריטב"א ונפש עיפה למים לא נמצא בתנ"ך עין תורין).

תורה אור השלם

1. אשר קרך בדרך וזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים: דברים כה יח
2. כי יבעל בחור בתולה יבעלוך בניך ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך: ישעיהו סב ה

הגהות הב"ח

(א) מתני' ומתקנין את קלקולי המים. נ"ב עי' פרש"י בדף ה ע"א: (ב) שם ואת מקוואות המים ושוטין: (ג) גמ' דמסקי לה ואמר אביי שחרבה כו' לא תרב מעיינה ממעיין שיצא בתחילה: (ד) ש"י ד"ה שלא יפקר: (ה) ר"ה שחרבה כו' דקאר"י לא יפנה אדם אמת המים כו' אלמא וכו' נ"ש חרב מעיינה ול"ש לא חרב תרוייהו אסר ממעיין שיצא לה בתחילה כל"ל והמ"ד:

גליון הש"ם

מתני' ובשביעית בין בבעיין. עיין לקמן דף ו ע"ב תוס' ד"ה מרגילין:

מוסף רש"י

עוגיות. עגול קניב כמו (תבנית יב.) עגב עוגה ועמד כמוכה (לקמן ד:) לו: נוטות (חולין מא.) לתקף שם מים להשקות הגפן (ברכות ז.). ומציינין את הקברות. שעושין סימנים על הקברות בפיד כדאמר בתרוכה (כ"ק סט.) של קברות בפיד דמיזר כעצמות, כדי שלא ילכו אוכלי תרומה לשם (לקמן ה.). מושכין את המים מאילן לאילן. דהוי כשדה בית השלחין, דפסידא יתירא היא (לקמן ו.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com